

Introductie

Mieren in nesten. We herinneren ons dat die zwarte en rode kriebelbeestjes op zes poten in onze kindertijd erg fascineerden. Elke keer opnieuw observeerden we met volle aandacht wat er gebeurde wanneer we een takje dwars over de richting van een mieren-colonne plaatsten... Veel minder magisch waren de latere biologielessen, waarin we leerden dat mieren insecten zijn die behoren tot de geleedpotigen. Opnieuw veel boeiender zijn dan weer de prachtige natuurdocumentaires, ook te vinden op YouTube, waarin mieren geregeld een hoofdrol spelen. Bijna elke uitdaging die de natuur voor hen in petto heeft, pakken zij op een ontzettend effectieve manier aan. Hoe klein iedere individuele mier ook is, wat ze in samenwerking zonder externe sturing en vanuit een schijnbare chaos realiseren, is ronduit spectaculair. Cocreatie, lang voordat het woord bestond.

Ook wij, mensen, geraken geregeld verzeild in nesten. Steeds meer zelfs, omdat onze veranderende contexten steeds vaker complexe uitdagingen met zich mee brengen.

In dit boek inventariseren we mogelijke praktijken, soms gedragsregels genoemd, die we als krijtlijnen van hedendaags leiderschap naar voor schuiven. *Samengevat gaat het bij cocreatief leiderschap om een vorm van participatief leiderschap, dat verantwoordelijkheidszin en zelfsturing ambieert bij het realiseren van verandering.* We nodigen je als lezer uit om aan de slag te gaan met de praktijken die we beschrijven. Je kunt de inhoud ervan in beschouwing nemen, toetsen aan je eigen opvattingen en vertalen naar je eigen situatie. Je kunt er ook over in dialoog treden met anderen. Aspecten ervan integreren in je dagelijkse handelen. We focussen bewust op het microniveau: het niveau van het in te zetten gedrag en de bijbehorende onderliggende opvattingen en waarden die cocreatie ondersteunen.

De inspiratie die we ter beschikking stellen, is bestemd voor al wie zich bekommert om goed leiderschap, al dan niet in een hiërarchische functie. Concreet richten we ons tot iedereen die zich ‘facilitator’ wil noemen. In onze opvatting kun je dat willen als manager, politicus, directeur, diensthoofd, coördinator, werfleider, ondernemer, ploegbaas, teamleider, enzovoort. Evenzeer denken we aan al wie zich coach, leerkracht, docent of begeleider noemt: van teams of van leergroepen, van organisatieontwikkeling en inspraakprocessen, van vrijwilligers in het verenigingsleven of van actiecomités in buurten en wijken.

In het eerste deel van het boek openen we met een hoofdstuk over cocreatie, een hoofdstuk over duurzaamheid en een hoofdstuk over gedeeld leiderschap. Daarna volgen er vijftien hoofdstukken waarin we telkens een praktijk van het faciliteren van cocreatie belichten. De vragen aan het eind van elk hoofdstuk zijn een uitnodiging tot zelfreflectie.

In de tekeningen van CONZ vind je de creatieve weergave van de essentie van enkele van onze ideeën. CONZ’ personages – we kozen niet toevallig voor mieren – en hun dialogen brengen onze woorden tot leven.

Ons streven naar bondigheid door de hele publicatie heen is geïnspireerd op het *Encheiridion* van de stoïcijnse filosoof Epictetus. De stam in *Encheiridion* is het Griekse woord *cheir*, dat hand betekent. Epictetus’ werk was bedoeld als *handboek* voor het *handelen*. We wensen dat je ook onze publicatie *handig* vindt: zowel in de betekenis van goed in de *hand* liggend en makkelijke overal mee te nemen, als in de betekenis dat je de inhoud ervan als *hanteerbaar* en praktisch bruikbaar ervaart. Wie op zoek is naar verdere verdieping of naar detailbeschrijvingen van cocreatieve methoden, verwijzen we graag naar de opgegeven referenties.

Een woord van dank gaat naar onze eigen bronnen van inspiratie. In het bijzonder danken we de vele participanten aan de trajecten

die we begeleiden. Even belangrijk zijn onze mentoren, onze collega's en ex-collega's. De uitgever bedanken we hartelijk voor het gestelde vertrouwen, Frank Vanderheijden voor de Nederlandse lezing. Niet op de laatste plaats danken we Marjan Engels en Lisa Boelaert, onze partners. Naast zoveel meer, droegen zij bij tot de leesbaarheid van de tekst.

Yves Larock en Sven De Weerd